

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

BAUHAUS A FUNKCIONALISMUS

VY_32_INOVACE_DVK1314

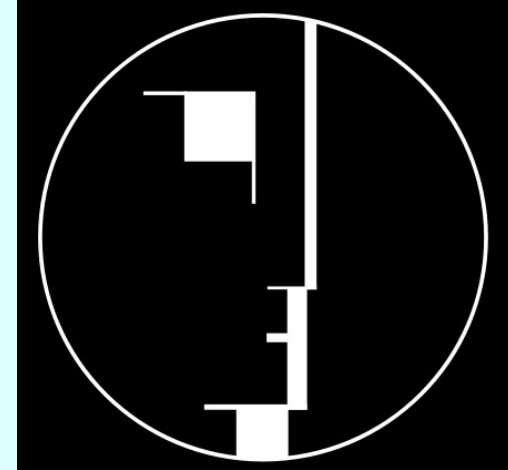
- Autor: Mgr. Jan Souček
- Vznik: 09 / 2012
- Téma: Umění 1. poloviny 20. století
- Předmět: DVK / 4. ročník
- Anotace: Obrazová charakteristika vývoje architektury Bauhausu a funkcionalismu

Bauhaus byl mimořádně důležitým učilištěm a střediskem moderní výtvarné práce a je považován za jednu z nejvýznamnějších avantgardních škol umění, designu a architektury.

*Bauhaus in Dessau
by Walter Gropius*

Škola s názvem **Bauhaus** vznikla z původní uměleckoprůmyslové školy, kterou roku **1906** založil **Henry van de Velde** ve **Výmaru**. Jeho nástupce **Walter Gropius** sloučil původní školu s výmarskou akademií výtvarných umění a novou školu nazval Bauhaus. Pro školu také sám navrhl budovu.

*Bauhaus
logo*

Škola měla obnovit „jednotu umění pod vedením architektury a obnovit těsný vztah umění k řemeslu. Umění a technika mají vytvořit nový celek. Konečný cíl vší výtvarné činnosti se má stát stavba.“ Každý student Bauhausu se tedy musel naučit řemeslu.

Roku **1924** se musí pod tlakem zemské vlády z Výmaru přestěhovat do **Desavy**. Ani zde však škola dlouho nevydržela a ze stejných důvodů se roku **1932** podruhé stěhuje do **Berlína**. Pro svůj výrazně pokrokový a levicový charakter byla škola několik měsíců po nástupu nacistů k moci obviněná z „*bolševické rozvratné činnosti*“ a rozpuštěna (**1933**).

Význam Bauhausu spočívá ve vynikající učební metodě, která se dnes využívá na všech architektonických školách: výchova na konkrétních úkolech pro reálnou práci. Významná byla také publikační činnosti místních pedagogů (**Marcel Breuer**, **Ludwig Hilberseimer**, **Paul Klee** a další).

Ředitelé Bauhausu

1919-1928 **Walter Gropius**

1928-1930 **Hanz Mayer**

1930-1933 **Ludwig Mies van der Rohe**

Významné osobnosti Bauhausu

- **Walter Gropius**
- **Vasilij Kandinski**
- **Josef Albers**
- **Lyonel Feininger**
- **Johannes Itten**
- **Paul Klee**
- **Ludwig Mies van der Rohe**
- **László Moholy-Nagy**
- **Oskar Schlemmer**

Walter Gropius

(1883–1969)

byl německý architekt
zakladatel Bauhausu

Bauhaus-Dessau Modell des Arbeitszimmers von Walter Gropius

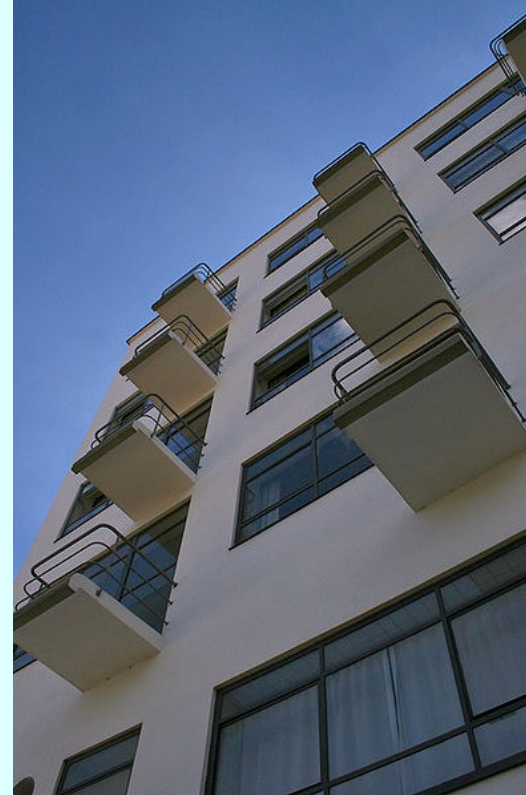

Již v počátku své samostatné tvorby vytvořil Gropius významnou teoretickou práci, a to promyšlený program **industrializace** stavebnictví.

Jedna z prvních prací, která byla realizována 1911 - 1916, je továrna na kopyta zvaná **Faguswerk v Alfeldu** nedaleko **Hannoveru**, která se stala zásadní v historii architektury jako první důsledná moderní stavba.

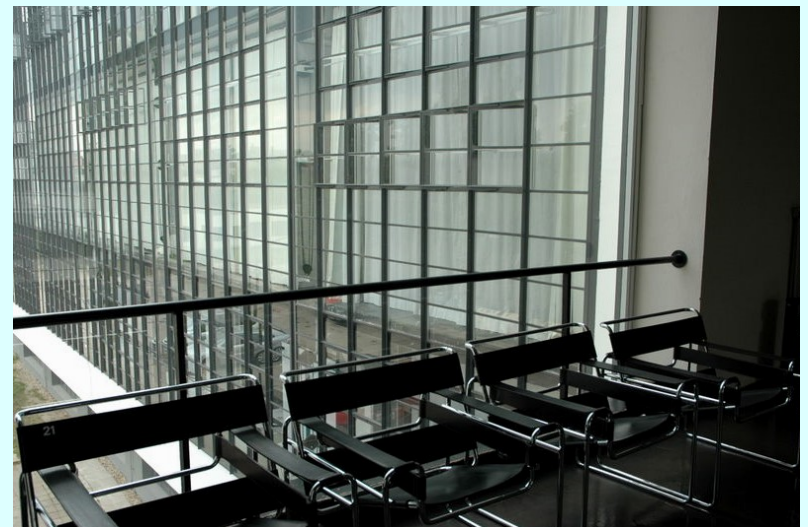
1913 získal *Zlatou medaili* na Světové výstavě v **Ženevě**. Další práce představil spolu s Adolfem Meyerem na výstavě *Werkbundu* v **Kolíně nad Rýnem** (1914).

Roku 1919 se stal ředitelem Bauhausu ve **Výmaru**, který nahradil předešlou *Vysokou školu výtvarných umění a Uměleckoprůmyslovou školu* (založené 1902 Henrym van de Veldem a 1915 rozpuštěné). Program školy byl vyhlášen *Gropiovým Manifestem* (1919), který byl posléze vydán s dřevořezem **Lyonel Feiningera** pod názvem *Katedrála socialismu*.

*Walter Gropius
Bauhaus
in Dessau*

V roce 1924 se Bauhaus pod tlakem konzervativců musel přestěhovat z Výmaru do **Desavy**, kde měl Gropius (po odchodu některých z učitelů) možnost výuku směřovat více moderně. Zde také v letech 1925 – 1926 staví novou budovu školy, tři dvojdomky učitelů a svou vlastní vilu, zcela v duchu **funkcionalismu**.

V roce 1937 Walter Gropius přijal nabídku na práci profesora na přední americké univerzitě **Harvard** poblíž **Bostonu**, a kde se zasloužil o modernizaci a reorganizaci výuky architektů.

S Martinem Wagnerem a dalšími vytvořil roku 1942 velice zásadní nový urbanistický koncept – nové sídliště poblíž Bostonu pro 30 000 obyvatel.

*Walter Gropius House,
Lincoln, Massachusetts*

Mezi jeho další projekty v době pobytu v USA patří: **Chrám Oheb-Shalom** (Baltimore, USA, 1957), správní budova **PANAM** (New York, 1958 – 1963), administrativní budova **J. F. Kennedyho** (Boston, 1961-66), nebo administrativa **Tower-East** (Cleveland, USA, 1968). Roku 1945 založil **TAC** (*The Architects Collaborative*), a 1948 – 1950 byl současně prezidentem CIAM.

Temple Oheb Shalom (Hebrew)
is a Reform synagogue in [Baltimore, Maryland](#).
Walter Gropius and Sheldon Leavitt, architects.

MetLife Building
(původně nazývána
Pan Am Building)
je mrakodrap v **New**
Yorku, nacházející
se na Manhattanu
na **Park Avenue**. .

John F. Kennedy
Federal Building in
Boston .

Funkcionalismus

je architektonický sloh, který lze shrnout jednou větou takto: Forma následuje funkci. Funkcionalistické budovy jsou velice strohé, avšak ne neumělecké. Od konce 20. let do konce 70. let 20. století byl vedoucím architektonickým slohem.

Pro funkcionalistickou architekturu jsou typické účelové budovy jednoduchých tvarů. Používají se v ní převážně nové materiály (např. šarlatové cihly, železo nebo beton).

- **Le Corbusier**
- **Ludwig Mies van der Rohe**
- **Adolf Loos**
- **Louis Sullivan**

Významné funkcionalistické stavby ve světě

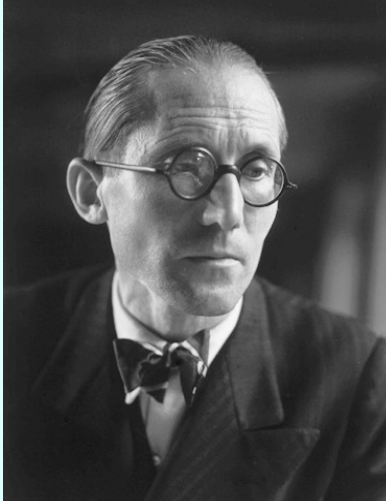
Villa Savoye v Poissy Francie
Palác Centrosojuzu v Moskvě
Hlavní město Brazílie Brasília

Významné funkcionalistické stavby v ČR

Vila Tugendhat (Brno)
Zemanova kavárna (Brno)
město Zlín (Zlín)
Baťův mrakodrap (Zlín)
Vilová kolonie na Babě (Praha)
Müllerova vila (Loosova vila) (Praha)
Nakládalova vila (Olomouc)
Veletržní palác (Praha)

funkcionalismus, Guaranty Building v Buffalu (Louis Henry Sullivan)

Le Corbusier

vlastním jménem **Charles-Édouard Jeanneret**
(1887 - 1965).

Původem švýcarský architekt, urbanista, teoretik a malíř.

Svým radikálním dílem i výtvarným citem výrazně ovlivnil vývoj moderní architektury. Je považován za největšího architekta 20. st.

Le Corbusier je známý

Pěti body moderní architektury

(týkají se funkcionalismu a jasně shrnují technické vymoženosti své doby)

1. Sloupy: stavět domy na sloupech, čímž se uvolní přízemí pro zeleň a volný pohyb.
2. Střešní zahrady: technika plochých střech umožňuje budovat na střechách zahrady. Nahrazují zeleň, kterou dům místu odebral.
3. Volný půdorys: sloupy nesou síly všech podlaží, což umožňuje volné členění prostoru nenosnými příčkami.
4. Pásová okna: systém sloupů nám umožňuje vést dlouhá okna mezi sloupy.
5. Volné průčelí: konzolovitě vyvedené stropy uvolňují průčelí pro naprosto volné řešení oken a průčelí.

Assembly Building, Chandigarh, Indie

Le Corbusier

The **Villa Savoye** is considered by many to be the seminal work of the Swiss architect

Le Corbusier.

Situated at **Poissy**, outside of **Paris**, it is one of the most recognisable architectural presentations of the **International Style**.

Construction was substantially completed ca. **1929**.

Le Corbusier je známý **Pěti body moderní architektury** (týkají se funkcionalismu a jasně shrnují technické vymoženosti své doby, všechny můžeme najít uplatněné v autorových stavbách)

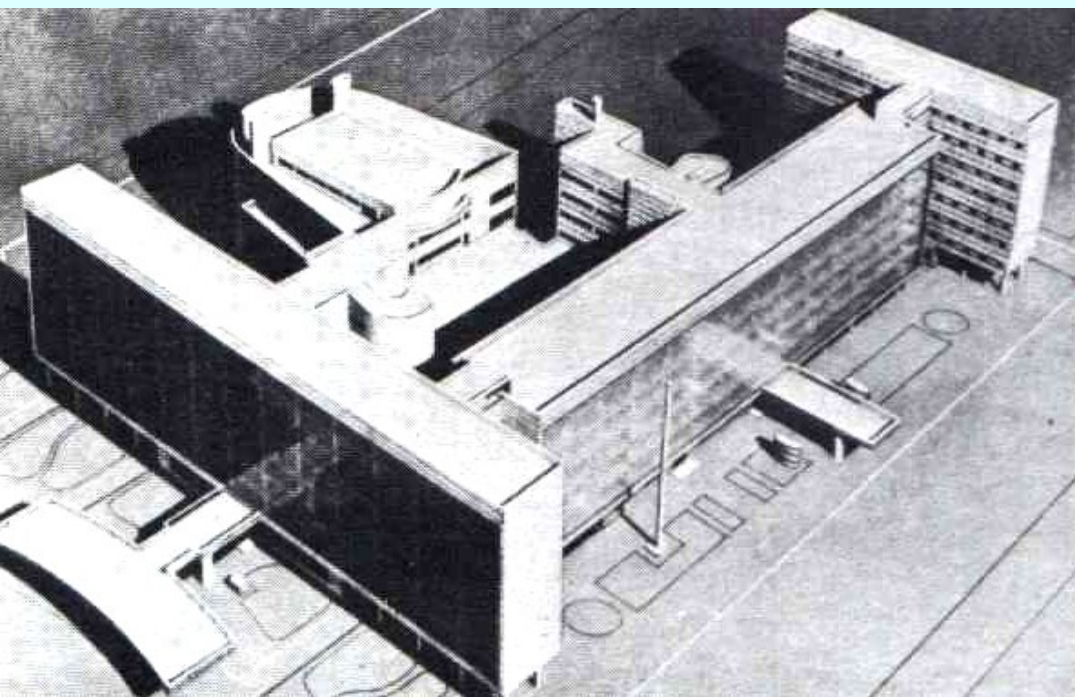
1. Sloupy: stavět domy na sloupech, čímž se uvolní přízemí pro zeleň a volný pohyb.
2. Střešní zahrady: technika plochých střech umožňuje budovat na střeších zahrady. Nahrazují zeleň, kterou dům místu odebral.
3. Volný půdorys: sloupy nesou síly všech podlaží, což umožňuje volné členění prostoru nenosnými příčkami.
4. Pásová okna: systém sloupů nám umožňuje vést dlouhá okna mezi sloupy.
5. Volné průčelí: konzolovitě vyvedené stropy uvolňují průčelí pro naprosto volné řešení oken a průčelí.

Budova Centrosojuzu v Moskvě 1929-33

Roku 1929 začíná Le Corbuser působit v Moskvě. Postupně vstřebává myšlenky konstruktivismu, jež se promítají i do jeho projektů. Je fascinován sovětskou velkorysostí. V Moskvě tvoří až do nástupu historismu.

Centrosojuz in Mosca

Unité d'Habitation Building, Berlin, 1957

Unité d'Habitation Building, Berlin, 1957

poutní kaple
**Notre-Dame
-du-Haut**
1950 – 1955
(Ronchamp)
u města Belfort
ve Francii

Mariánskou kapli v Ronchamp modeluje zcela volně. Svým ztvárněním se stavba zcela vymyká architektonické tvorbě.

Další sakrální stavbou je zakázka na stavbu kláštera v Eveux. Striktní řeholní předpisy určují zcela novou formu. Uplatňuje zde sociální cítění a skromnost.

vila Tugendhat

- lokalita: Brno
- zapsána mezi památky UNESCO roku 2001
- architekt: **Ludwig Mies van der Rohe** (1886 - 1969)
- styl: funkcionalismus
- rok návrhu: 1928

Dnes je vila v majetku města Brna, které ji zpřístupnilo veřejnosti a současně i zajistí její celkovou rekonstrukci. Stavba je odborníky označována za **průlomové dílo moderní architektury v mezinárodním měřítku**.

Villa Tugendhat

Snad nejkrásnější pohled na panorama města Brna se nabízí z Černopolní ulice. Zde najdeme jednu z nejvýznamnějších staveb funkcionalistické architektury – vilu Tugendhat. Na objednávku novomanželů Tugendhatových ji začal v červnu 1929 stavět jeden z nejznámějších evropských architektů Ludwig Mies van der Rohe. Stavitel nebyl finančně limitován, proto materiály na stavbu a vybavení vily byly vybírány co nejvyšší kvality, některé se dokonce přivážely ze zahraničí. Manželé Tugendhatovi se do vily nastěhovali v prosinci 1930, ale obývali ji jenom do roku 1938, kdy museli uprchnout před nacisty.

Estetikou nizozemské skupiny **De Stijl** a prérizním domem F. L. Wrigta je ale ovlivněn už návrh cihlové vily z r. 1923. Souběžně s Barcelonským pavilonem začala v Brně vznikat neméně proslulá **vila pro manžele Tugendhatovy**. (Vedle Loosovy vily pro dr. Millera nejvýznamnější funkcionalistická stavba na našem území). Po Miesově příjezdu do USA se vila Tugendhat stává doslova kultem.

Villa Tugendhat on UNESCO's World Heritage List

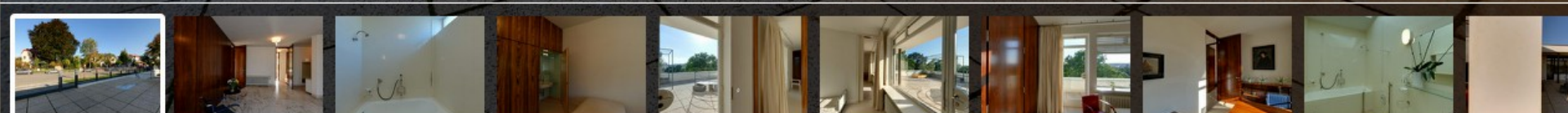

Villa Tugendhat
on UNESCO's World
Heritage List

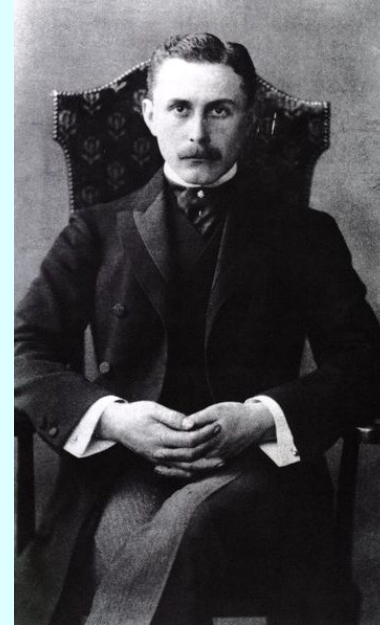

Adolf Loos

(1870 Brno –1933)

byl klasik moderní architektury, čelný představitel architektonického funkcionalismu a purismu. Spolu s Leopoldem Bauerem, Josefem Mariou Olbrichem a Josefem Hoffmannem patří k významným rodákům z Moravy a Slezska, kteří ovlivnili evropskou architekturu. Loos byl od roku 1918 československým občanem.

Winteritzova vila, 1932

Adolf Loos, Praha

Müllerova vila v Praze, 1930

Dům Tristana Tzary v Paříži, 1926

Řada bytových interiérů v Plzni

- byt v Bendově ul. 10 (1930-1931), movitá kulturní památka
- Klatovská tř. 12 (1929)
- Klatovská tř. 140 (1930)
- Klatovská tř. 19 (1931-1932)
- byt v Husově ul. 20 (1931-1932)
- Klatovská tř. 110 (1931-1934)
- *Weinerův byt* na nám. Republiky 22 (1931)

Adolf Loos

Müllerova vila (též Loosova vila)

1928 – 1930 je luxusní vila v Praze na Ořechovce, kterou si nechal od architektů Adolfa Loose a Karla Lhoty postavit František Müller, zámožný spolumajitel stavitelské firmy

Bohuslav Fuchs

1895 – 1972), architekt, studium u Jana Kotěry na Akademii výtvarných umění v Praze, od roku 1923 architekt brněnského stavebního úřadu, v roce 1929 založil soukromý ateliér, v letech 1947 - 58 pedagogické působení na Vysoké škole technické v Brně, stal se děkanem Fakulty architektury a pozemního stavitelství.

Fuchsův rodinný dům, Brno, 1928

Praha **Veletřní palác**

The building was constructed after a design by **Josef Fuchs** and **Oldřich Tyl** in the years 1925-1929.

Vladimír Karfík

1901 - 1996

Dům obuvi Baťa, 1934

byl žákem [J. Kotěry](#) i [Le Corbusiera](#), stýkal se s [A. Loosem](#), byl projektantem u [F. L. Wrighta](#). Kromě talentu byl navíc mimořádně pilný a systematický. Tříletý pracovní pobyt v USA ovlivnil jeho další tvorbu, kterou nelze zařadit do nějakých módních směrů. Karfíkovy stavby vynikají jasnou dispozicí, vytříbeným konstrukčním řešením a výtvarnou kultivovaností.

Tzv. **Baťův mrakodrap** nechal postavit **Jan Antonín Baťa** ve **Zlíně** podle projektu architekta **Vladimíra Karfíka** v letech **1937-1938** jako sídlo ředitelství obuvnické firmy **Baťa**. Budova má číslo 21, říká se jí proto „jednadvacítká“. Je **77,5 m** vysoká a má 13 pater. V době svého vzniku šlo o druhý nejvyšší mrakodrap Evropy po paláci Všeobecné bankovní jednoty v **Antverpách**.

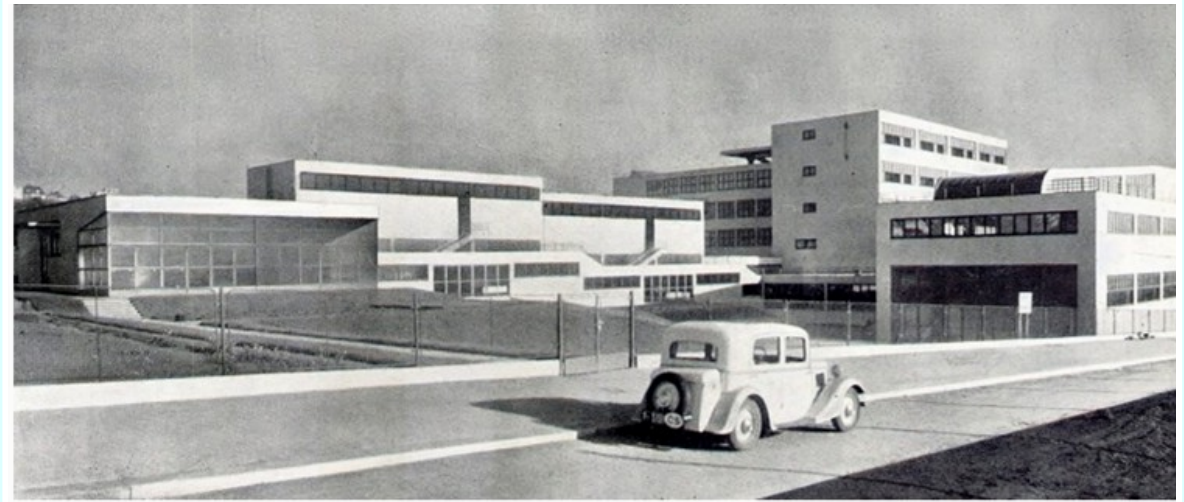
Vladimír Karfík

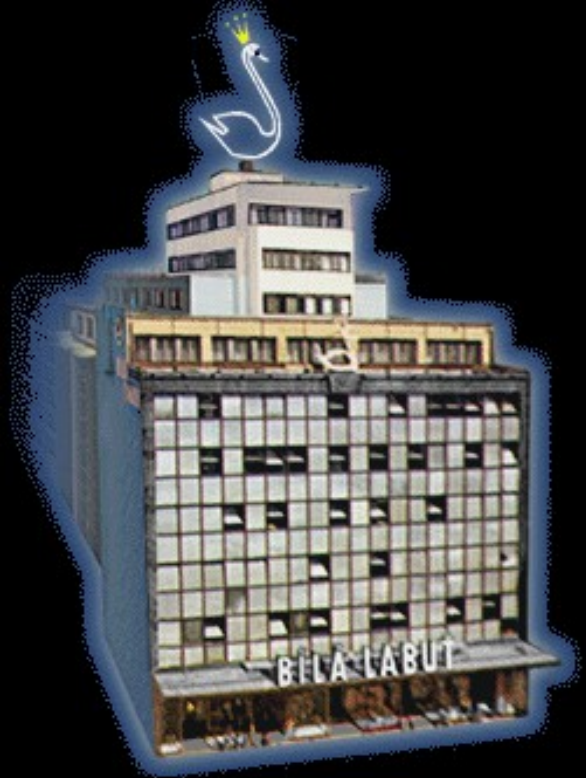

Jan Gillar

1904 - 1967

byl typickým funkcionalistickým architektem. Jeho elegantní obytné budovy, realizované v Praze před 2. světovou válkou, a zejména pak soubor budov francouzského gymnázia, patří k významným dílům českého funkcionalismu

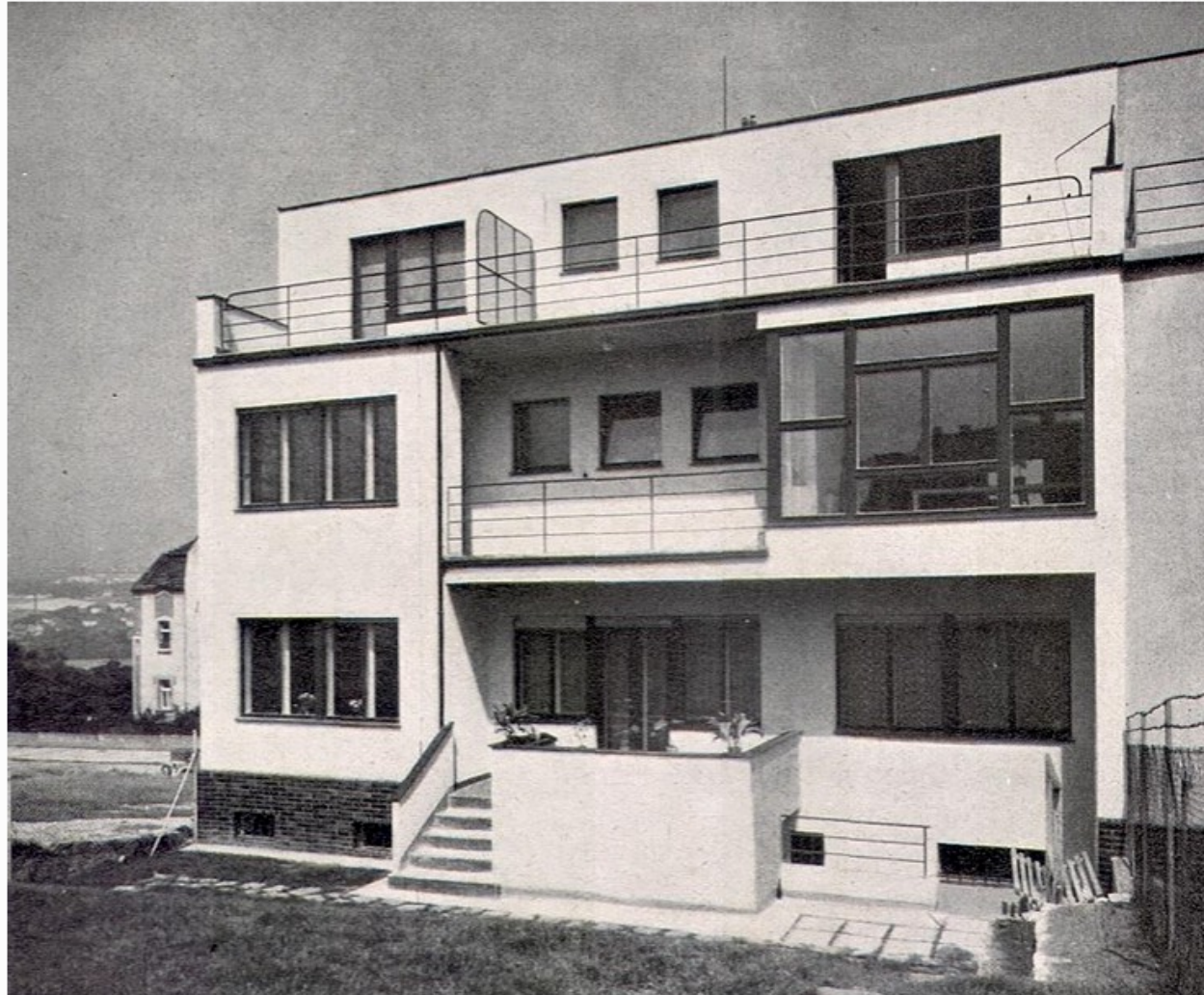
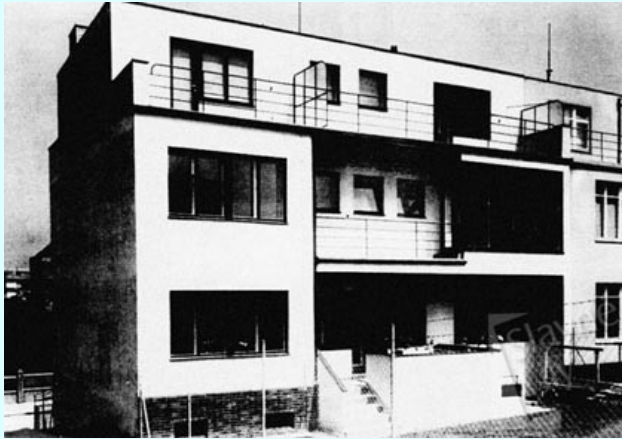
pražský podnikatel Jaroslav Brouk, roku 1937 dal starý jednopatrový dům zbourat a na jeho místě (na základě architektonické soutěže) za 25 měsíců vystavěl nový skleněný palác se železobetonovou kostrou ve funkcionalistickém stylu.

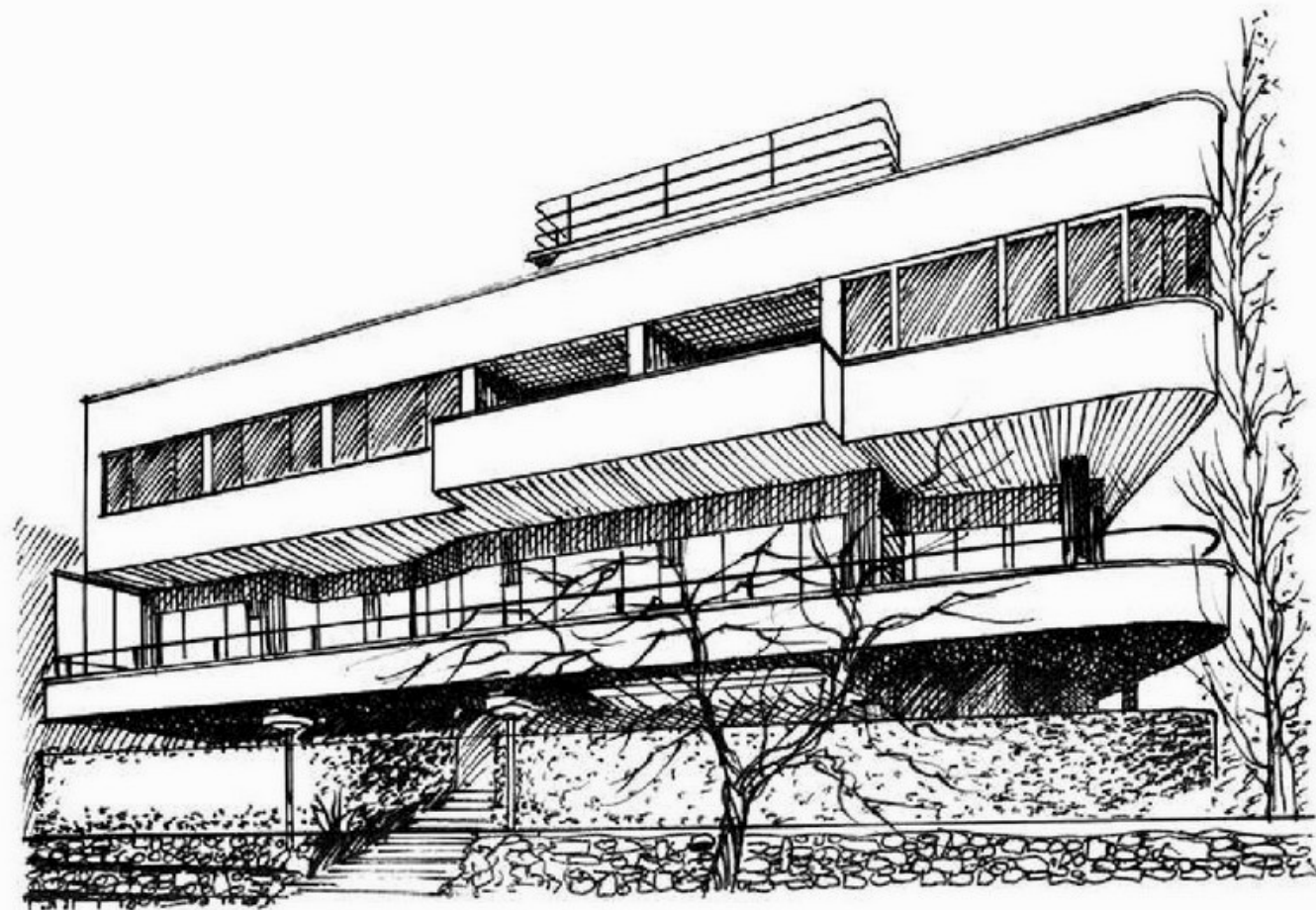
Hlavní fasáda byla do výšky pěti pater jediným obrovským oknem o ploše 30 na 18 metrů a bylo na něj použito 180 tabulí neprůhledného stříbrošedého, zvukově i tepelně izolujícího skla.

Nad šestým - administrativním patrem, byla ještě třípatrová věžová nástavba s terasou, přístupnou veřejnosti. Na ní byla osazena osmimetrová otáčející se neónová labuť podle návrhu grafika Božidara Leisera.

Při otevření v roce 1939 vzbudil OD velkou pozornost: systém, vytápění a klimatizace, reklamní osvětlení, potrubní pošta a automatizovaný sběr odpadu byly evropským unikátem. Pozoruhodné byla i kapacita a rychlost výtahů a pojezdných schodů (až 4000 osob za hodinu). Prodejní podlaží byla osvětlena skrze stěnu z termoskla o rozměrech 20 x 30m, která zároveň tvoří uliční fasádu.

Jan Gillar
Dům Karla Teige

funkcionalismus, vila herečky Lídy Baarové v Praze-Dejvicích (Ladislav Žák; 1937) je příkladem "nautického" funkcionalismus (pásová okna, zaoblená nároží, trubková zábradlí, ze strany do ulice i kruhová okna)

Zdroje:

Literatura:

- PIOJAN, José. *Dějiny umění 9*, 2. vyd. Balios, Knižní klub 2000. 336 s. ISBN 80-242-0217-4
- BOIS, Yve-Alai, BUCHLOH Benjamin, FOSTER Hal, KRAUSSOVÁ Rosalind. *Umění po roce 1900*. Slovart 2007. 704 s. ISBN 978-80-7209-952-8
- GÖSSEL P.; LEUTHÄUSEROVÁ G., *Architektura 20. století*, Praha: Slovart, 2006. ISBN 80-7209-814-4
- MICHELI, Mario de: *Umělecké avantgardy dvacátého století*. Praha SNKLHU 1964. 378 s
- DEMPSEYOVÁ, Amy. *Umělecké styly, školy a hnutí*. 1. vyd. Slovart 2005. 304 s. ISBN 80-7209-731-8
- REZEK, Petr. *Le Corbusier. Za novou architekturu*. Praha : 2005. 233 s. ISBN 80-86027-23-6.
- FRAMPTON, Kenneth. *Moderní architektura – Kritické dějiny*. Praha : Academia, 2004. ISBN 80-200-1261-3.

Elektronické zdroje:

- The Yorck Project: *10.000 Meisterwerke der Malerei*. DVD-ROM, 2002. ISBN 3936122202. Distributed by DIRECTMEDIA Publishing GmbH.
- KASAN, Jaroslav. *Artopédia 2: galerie světového malířství* [CD-ROM]. 2., aktualiz. vyd.. Hořovice: Terasoft, 2003.

Internetové zdroje:

- <http://en.wikipedia.org/wiki/Bauhaus>
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Bauhaus_%28v%C3%BDtv%C3%A1_%C5%A1kola%29
- http://en.wikipedia.org/wiki/Walter_Gropius
- http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/4/4a/Bauhaus_logo.png/220px-Bauhaus_logo.png
- <http://www.galinsky.com/buildings/gropiushouse/index.htm>
- http://en.wikipedia.org/wiki/Fagus_Factory
- http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/b/b3/Fagus_Gropius_Hauptgebaeude_200705_wiki_front.jpg/800px-Fagus_Gropius_Hauptgebaeude_200705_wiki_front.jpg
- http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/fa/Gropius_House%2C_Lincoln%2C_Massachusetts_-_Front_View.JPG/800px-Gropius_House%2C_Lincoln%2C_Massachusetts_-_Front_View.JPG
- http://1.bp.blogspot.com/-TFgy4rrwI4M/TunaE2B6sYI/AAAAAAAAVWE/c03Z-N0TU_0/s1600/Baltimore_MD_Oheb_Shalom_photo_Paul_Rocheleau_2002.jpg
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Funkcionalismus>
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Bohuslav_Fuchs
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Gillar
- <http://www.archiweb.cz/architects.php?type=arch&place=&action=show&id=446>
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Vladim%C3%ADr_Kar%C3%ADk
- <http://www.archiweb.cz/architects.php?type=arch&action=show&id=436>
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Vila_Tugendhat
- http://bydleni.idnes.cz/vila-tugendhat-01g-/architektura.aspx?c=A120317_231528_architektura_rez
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Le_Corbusier
- <http://www.fondationlecorbusier.fr/>
- http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/d6/Chandigarh_Secretariat.jpg/800px-Chandigarh_Secretariat.jpg
- http://en.wikipedia.org/wiki/Ludwig_Mies_van_der_Rohe
- <http://www.tugendhat.eu/cz/homepage.html>
- <http://www.tugendhat.eu/tour/tour.htm>
- http://www.spsstavbrno.cz/dokumenty/Socrates/html/cz/stavby/vila_tugendhat_cz.html
- <http://agingmodernism.files.wordpress.com/2010/07/facade-unite.jpg>
- <http://www.minimumblog.com/wp-content/uploads/2012/04/Le-Corbusier-Unit%C3%A9-d'Habitation-Berlin.jpg>
- <http://www.artcyclopedia.org/art/le-corbusier-building.jpg>
- <http://archikey.com/picture/read/287/Unit%C3%A9-d-habitation-Typ-Berlin.jpg>
- <http://ad009cdnb.archdaily.net/wp-content/uploads/2012/10/1349215460-ronchamp-528x352.jpeg>
- <http://4.bp.blogspot.com/-tYfJYg6bGTy/TbSDa0NGp4I/AAAAAAAAAAw/xdHtZNsulKI/s1600/villa+savoye-le+corbusier.jpg>
- <http://legenningsarchitecture.blogspot.cz/2011/04/villa-savoye-le-corbusier.html>
- <http://afasiaarq.blogspot.com/2012/10/le-corbusier.html>
- http://architecturalmoleskine.blogspot.cz/2012/06/le-corbusier-chapel-of-notre-dame-du_30.html